

6-ТЫ ЗЬЕЗД ПІСЬМЕНЬНІКАУ БЕЛАРУСІ (II)

Галоўнай часткай 6-га зьезд пісьменьнікаў Беларусі, як і засёды на зъездах розных творчых саюзаў, быў спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў, прычтаны першым ягоным сакратаром **Максімам Танкам**. Гэткім падрадкам даклад выражаў пагляды на толькі самога дакладчыка, але ўсяго праўлення Саюзу пісьменьнікаў, а тым самым, улічваючи тое, што праўленне складалася ў ватоннай кадэнцыі із 62-ух пісьменьнікаў усіх літаратурных жанраў, і ўсяго пісьменьніцкага Саюзу, прынамся ягонам бальшыні. У дакладзе быў нарысаны абраз разынніца беларускай літаратуры за 5 мінульых міжъездаўскіх гадоў, падчыркаваўшы ягоныя дасягненія та скамандаваныя дакладчыкам адмоўныя бакі ды выказаваліся пажаданыя на будучыні.

У дакладзе быў падтрыманы ўсе тыя адмоўныя ацэнкі літаратурнага працесу ды дырэктыўныя накіроўванні, што быў выказаваны на рэспубліканскім і ўсесаюзным XXVII і XXIV пісьменьніцкіх зъездах на спрэваздачных дакладах ЦК КПВ і ЦК КПСС ды ў прынятых гэтымі зъездамі рэзоляцыях. Ды юнацтва і бывшы не магло, бо ў савецкай практицы пісьменьніцкіх дырэктыў ніколі не аспрэчаўца, а прыймаўца аднаголосна як абласлутны ѹ агульнаабавязаўчыя прафы. Але вымоўным і харарактэрным было тое, што ѹ спрэваздачным дакладзе праўлення пісьменьніцкай арганізаціі, хоць і шырака паўтараліся адмоўныя ацэнкі ідэйнай сікіраванасці беларускай літаратуры, у ніводным канкрэтным выпадку не называўся ані прозвышчы пісьменьнікаў, ані літаратурных твораў, у якіх гэтыя адмоўныя зъявы маўгілі мець месца.

Уся крэтыка літаратурнага працесу апошняга пяцігодзізя была агульнай і галаслouнай. І наадварот, у тых мясцінах спрэваздачнага дакладу, дзе выказаваліся ідэйныя ѹ мастацкія дасягненія, на іхнае падцверджаныне прыводзіліся канкрэтна паасобныя творы і ўспамінаўся іхнія аўтары. Зыркім прыкладам гэта быў агульная ацэнка апошніх дасягненій беларускай драматургії. Не зважаючы на ўсцяж піттараны ад даўжэшага часу пагляд пра хранічнае адставаныне ѹ крэтызізмізму і канкрэтнай арганізаціі, хоць і шырака паўтараліся адмоўныя ацэнкі ідэйнай сікіраванасці беларускай літаратуры, у ніводным канкрэтным выпадку не называўся ані прозвышчы пісьменьнікаў, ані літаратурных твораў, у якіх гэтыя адмоўныя зъявы маўгілі мець месца.

Уся крэтыка літаратурнага працесу апошняга пяцігодзізя была агульнай і галаслouнай. І наадварот, у тых мясцінах спрэваздачнага дакладу, дзе выказаваліся ідэйныя ѹ мастацкія дасягненія, на іхнае падцверджаныне прыводзіліся канкрэтна паасобныя творы і ўспамінаўся іхнія аўтары. Зыркім прыкладам гэта быў агульная ацэнка апошніх дасягненій беларускай драматургії. Не зважаючы на ўсцяж піттараны ад даўжэшага часу пагляд пра хранічнае адставаныне ѹ крэтизмізму і канкрэтнай арганізаціі, хоць і шырака паўтараліся адмоўныя ацэнкі ідэйнай сікіраванасці беларускай літаратуры, у ніводным канкрэтным выпадку не называўся ані прозвышчы пісьменьнікаў, ані літаратурных твораў, у якіх гэтыя адмоўныя зъявы маўгілі мець месца.

Чаго ня было сказана ѹ спрэваздачным дакладзе праўлення Саюзу пісьменьніцкага адлюстроўваць сучасніцкую

трэба думашць, съведама завышаная ѹ мэтах абароны беларускай літаратуры перад партыйнай крэтыкай Згаданыя п'есы Макаёнкай, Малукоскага, на нашу думку, на гэтыкі ўже дасягнены, каб маглі "звесці нашу драматургію не дзе на самыя пядрэнія рубяжы драматургіі ѿсесаюзной". Дыў у дасягненіі да іншых літаратурных жанраў на спрэваздачным дакладзе казалася на толькі ѹ яго гэта вістстра, як на партыйным зъездзе, пра адмоўныя зъявы ідэйнага боку зъявы, але ѹ пра значныя дасягненіі. Пра гэтыя дасягненіі казаў ужо сам загалоўка спрэваздачнага дакладу — „Беларуская літаратура на новым уз্দыме”. Дыў у прынятай зъездам рэзоляцыі, по баць з войстрай крэтыкай твораў за недастатковое адлюстроўванье рэкамандаваных партыйнай тэмай і праблемай сучасніці, прагучала ѹ ацэнка пазытыўная: „І тут у нас ёсьць здабыткі і дасягненіі”.

У партыйных закідах за ідэйныя працікі сучаснай беларускай літаратуры зъяниваўчаліся самі пісьменьнікі. У сваім дакладзе на XXVIII зъездзе КПВ ейны першы сакратар **П. Машэраў** сказаў літаральну: „І мы павінны працікі сказаць, што іх яўна недастатковая дзеяцьлівість і мастацтва, што іх яўна недастатковая дасягненія, дырэктыўныя ніколі не аспрэчаўца, а прыймаўца аднаголосна як абласлутны ѹ агульнаабавязаўчыя прафы. Але вымоўным і харарактэрным было тое, што ѹ спрэваздачным дакладзе праўлення пісьменьніцкай арганізаціі, хоць і шырака паўтараліся адмоўныя ацэнкі ідэйнай сікіраванасці беларускай літаратуры, у ніводным канкрэтным выпадку не называўся ані прозвышчы пісьменьнікаў, ані літаратурных твораў, у якіх гэтыя адмоўныя зъявы маўгілі мець месца”.

Уся крэтыка літаратурнага працесу апошняга пяцігодзізя была агульнай і галаслouнай. І наадварот, у тых мясцінах спрэваздачнага дакладу, дзе выказаваліся ідэйныя ѹ мастацкія дасягненія, на іхнае падцверджаныне прыводзіліся канкрэтна паасобныя творы і ўспамінаўся іхнія аўтары. Зыркім прыкладам гэта быў агульная ацэнка апошніх дасягненій беларускай драматургії. Не зважаючы на ўсцяж піттараны ад даўжэшага часу пагляд пра хранічнае адставаныне ѹ крэтизмізму і канкрэтнай арганізаціі, хоць і шырака паўтараліся адмоўныя ацэнкі ідэйнай сікіраванасці беларускай літаратуры, у ніводным канкрэтным выпадку не называўся ані прозвышчы пісьменьнікаў, ані літаратурных твораў, у якіх гэтыя адмоўныя зъявы маўгілі мець месца”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожным выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожном выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожном выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай партіі Беларусі тэзы, што „духуны рост працоўных пісьменьнікі на пісьменьніцкай драматургіі ѹ дакладзе казалася: „Тут, з нашай зъездаўскай трывуны, трэба зрабіць папрокі тэатрам, якія ні зусім ахвотна бяруцца працівамаўцаў над творамі беларускіх драматургаў. І таму шылі некаторых п'ес на сцену атрымліваещаца за надта доўгім, а іншыя з іх да яе і зусім не даходзяць”. Пра студыю „Беларусьфільм” казалася ѹ дакладзе тое самае: „без прыцягнення да стварэння сцэнарыяў пісьменьнік-прафесіяналу кінастудыя ўсё больш і больш будзе траціць сваё нацяянальнае ablіtcha і наўрад ці ѹдасца ёй узынніца вышыні безаблічнага сяродненъкага, шэршнъкага ўзроўню”.

У кожном выпадку, спрэваздачны даклад праўлення Саюзу пісьменьнікаў Беларусі калі ѹ на бывшы выразным запірочаныем, дык'я быў ён таксама ѹ піцьвержданыем пастаўленай на XXVII зъездзе Камуністычнай парті

БЕЛАРУС, № 171 — 1971

ДВА СПАТКАНЬІ ЗЬ МІХАЛАМ САЎКАМ-МІХАЛЬСКІМ

Я даўно чух пра студэнта-мастака, што вучыўся на факультэце гісторыі мастацтва ў археалёгіі на Люблінскім Універсітэце ў Бельгіі, але нік ня меў нагоды спаткацца з ім. Прайда, мне даводзілася ўжо колькі разоў наведаць гэты край: два разы з нагоды Сусветнай выстаўкі ў Брюкселе ў 1958 г., два разы на Кангрэсе ФІТСРЭ ў Брюкселе ды адзін раз у Льежы, але спаткацца з мастаком не давялося. Тады на кангрэсе ў Льежы я падзяліўся сваім жаданімі із сп. Пётрам Барысікам, заўсёды гатовым зрабіць добрую прыслугу, калі ходзіць пра беларускую справу. Пасля нейкага часу ён пароў мне напісаць да Саўка-Міхальскага, даўшы мне ягоны адрэс.

Вось я й напісаў. Сп. Міхал Саўка-Міхальскі ветліва адклікнуўся і пеўша спатканьне, цікаве ѹ карыснае, мы наладзіў ў іго ў Францыі пад Парыжам. Гэткім парадкам я мог пазнаміцца із суродзічам, які ня толькі здабыў мастацкую асвяту, але ѹ працуе ѹ мастацтве, шукае ѹ творы, чаго аб усіх нашых мастакоў на эміграцыі скапаць нельга.

Апрача гэтага, як выявілася зь першых гутарак, мы навет блізкі землякі з бацькаўшчыны: я із Стайпеччыны, а мой госьць з Міршчыны. Мы напэўна спаткаліся калісьці ў Баранавічах у часе наимецкай акупаціі, куды Міхал Саўка, будучы шаснаццацігадовым хлопцам, падаўся быў, каб паступіць у заснаваную стараннем беларускага грамадзтва мастацкую школу. Мне гады было ўжо за позна вучыцца, але паколькі я ўсцяж атчаваў цягу да малярства, школа гэта мяне моніца цікавіла. Я пасля ў яе майго пётачнага брата, якім і быў пайфармаваны пра дасягненны гэтай карыснай установы. Мы прыпомнілі сабе настайднікай гэтых школы, зь якіх Мікола Казак скыве цяпер у Амэрыцы.

Я добра памятаю, як вучні Баранавіцкай Мастацкай Школы працавалі пры аднаўленні будынку Гадзінкі Управы ў Баранавічах, выконваючы беларускі ўзоры на сценках кабінету бурмістра. Адным з іх быў наш мастер. Праца гэта разглядалася, як дыплёмная ў галіне дэкарацыі. Школа мела колькі аддзелаў: малярства, скульптуры, народнага ткацтва ў музыкі

лы, побач з Беларускім Домам, была запраўданай культурнай атракцыяй гораду. Хопіць прыгадаць мастацкую выстаўку, наладжаную ў будынку Гадзінкі Управы, на якой вялікае ўражанье выклікаў Мікола Казака „Араты“. Абраз быў сумны, як і тагачасная рэчайсць: віхор аж да зямлі гне напоўнены ад лісця галіны адзінокага дрова, неба пакрытае густымі цёмнымі хмарамі, а адзінкі араты за конікам зь развеенай ветрам гульва варочае съкібы напалавину ўзаснага поля. Далёка на гарызонце маленькая ясная плямка прыпамінала гледачу ды, зразумела, і грамадзтву, што недзе за гэтымі хмарамі ёсьць яшчэ сонца.

Дырэктар школы Шымановіч паказаў на выстаўцы колькі вялізных сваіх малюнкаў, між імі выдзяляліся „Беларуская вёска“, „Лявоніха“. Вітражы ў вокнах, шо асвятляліся ўходы, былі выкананы праф. Турскім, заснавальнікам галерэі образоў у Баранавічах ды ейным творам. Проф. Турскі адшукаваў быў цімала „шэдэура“ старашыня беларускага мастацтва, між імі паліхромі ў Ішкандзкай царкве. Муши ўспомніць таксама пра конкурс на пабудову аўтобуснай цэнтрапры скрыжаванні вуліц Міцкевіча і Магійскай. На гэтых конкурсах міністэрства прыпала другая ўзнагарода.

Вось гэткая была панарама мастацкага ўздыму ў ту бурлівую пару ў ватным з галоўных асяродкаў беларускага жыцця, у якім фармаваўся малады мастер Міхал Саўка.

Гэты прыгожы начатак абарваўся выгнаньнем на Захад. Пачатак тут быў цяжкі. Мастак працаў узде́нь на шахтах, а вечарамі псадаўжаў вучыцца ў Мастацкай акадэміі ў валным з правінцыяльных цэнтраў Бельгіі, цзе ѹ здабыў пешы мідаль. Вось паказнікі шляху, якім павінен быў праісці ў малады Беларус аж пакуль неба крыху не праісціліся. Гэта школа жыцця загартавала яшчэ больш душу ў сэрца мастака ды ўзмоцніла любасць да свайго роднага й пашану па свае культуры.

Адночы пераглядаючы бэльгійскія журналы, Міхал Саўка, імпрэзіваліўшы шахцёр, двухгадовы канцкт якога на працу ў шахтах дабягаў канца, знайшоў зацемку абтым, што група беларускіх студэн-

таў вучыцца пад апекаю а. Робарта на Люблінскім Універсітэце. Міхал, не адкладаючы, уваходзіць з імі ў кантакт і на пачатку 1950-51 навучальнага года запісваецца на Інстытут Археалёгіі й Гісторыі Мастацтва. Атрыманая стыпэндыя даваляе яму скончыць навуку ў 1956 годзе.

На ўніверсітэце Міхал пазнаёміўся, а пасля ѹ ажаніўся із студэнткай мэдыцыны, Беларускай з Латвіі Віржыніяй Аўселянкай. Сужэнства стварыла сымпатычную беларускую сям'ю, у якой мы мелі прыемнасць гасціць у пачатку красавіка сёлета ў Брюкселе. Стэрэйшы сын спаў Саўку вучыцца ў Лёндане, а дзесяцігадовая дачка цешыць яшчэ бацькоў сваёй прысутнасцю.

Пасля заканчэння студыя ў Міхал Саўка пачаў працаўаць у Інстытуце аховы гісторычных помнікаў у Бельгіі, а ў 1969 г., пасля экзаменаў, ён атрымаў становішча сакратара Адміністрацыі ў Міністэрстве Культуры ды працуе як адзін з галоўных кансультатаў на сценічнага малярства, будучы аўтарытэтам у гэтай галіне. Мае ён на сваіх „мазалёх“ успаміны блізка 30-ёх адрастубранных аўтактаў шырокага храналагічнага дыяпазону ад III стагодзідзя пасля Хрыста да пачатку нашага стагодзідзя ўлучна. Пры гэтых працах Міхал Саўка наплаткі цімала проблема ды выясняўшы шмат загадак, якія мастакі ѹ тыя далёкія вякі прымітывімі сродкамі патралілі стварыць рэчы нагэтукі дасканалыя з тэхнічнага боку, што іхныя дасягненныя выдаюцца папросту недасягальнымі для нашых сучаснікаў.

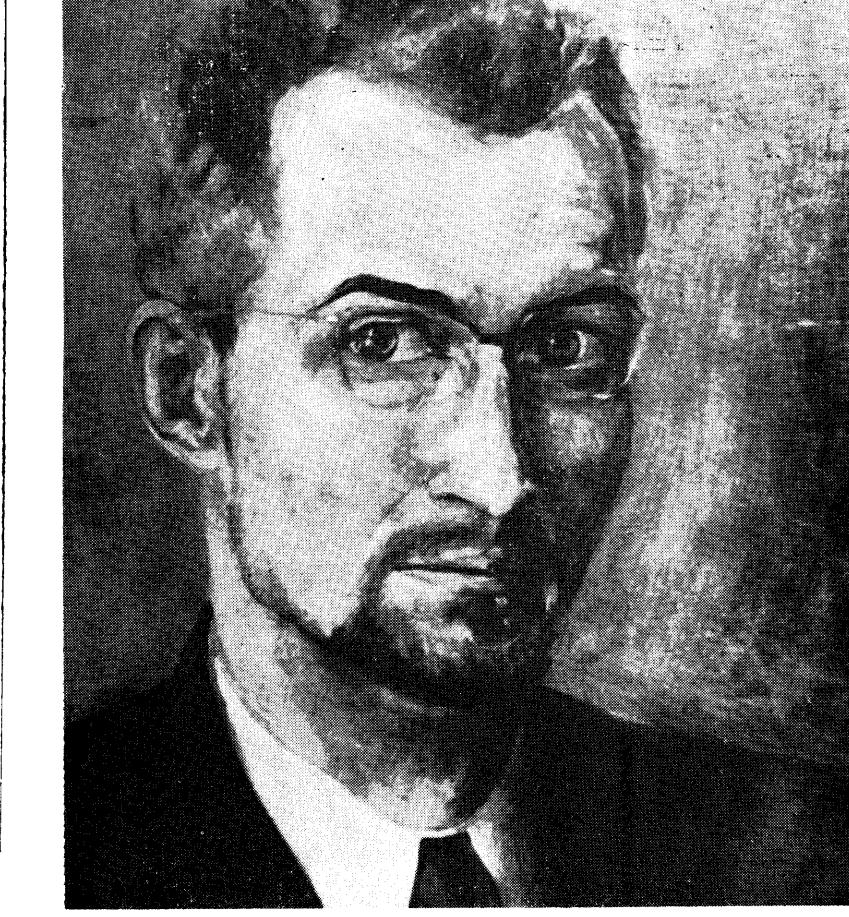
Майстра зацікаўіўся тэхнікай фрэскі ў тэмпера. Тэхнікай тэмпэры карыстаўся іханапісы Вілікага Княства Літоўскага, маляўства гэтай тэхнікай было развязанае ѹ якім і падзяліўся на Захадзе. Клейнім растворам для хвараў служылі ці то бялок, ці жаўток яйка, адпаведна прыгатаваны. Але як? Вось гэты сакрэт стаўся раскрытаўшы наш мастер. І яму гэта ўдалося. Тэмпера дае яму магчымасць рассягнення сувесніцкай ўзыгасці малюнку, чаго нельга дасягнуць алейнымі хватамі.

Нашаму суродзічу даводзілася вёстаўшы паліхамаваную разбібу ў дзераве, а таксама іконы бізантыйскай школы, дзе ўжываюцца пазалочаны фон. І тут Саўка адкрыў шмат чаго цікавага. Нажаль, у гэткім кароткім нарысе на месца засяглехвіца на тэхнічных дэталах паглемы. Меймі надзею, што мастер сам гэта выкладзе ў васобным выданні. Тымчасам можна сцвердзіць на аснове таго, што мне давялося бачыць у мастака, што ягоныя адкрыція памогуць звязаць тэмпэры стаўчане значанье якраз там дзе ў XV ст. яна была паволі пакінутая, а пасля ѹ забытая.

Але пасля працаў вонкака, мастер не пакідае зайнадзіцца на скульптуре, а не на іконах. Пасля ці Польшчы, а не Беларусі. Інакш было запісана іхнае паходжанье — замест Беларусі. Расея ці Польшча, а нярэдка ѹ іхная родная мова была ўпісаная інажы, як беларуская. Мусім старацца, каб больш гэтых памылак не паўтаралася. Няважна, ях то раней быў запісаны, важнае, каб кожны з нас сам цяпер заўсіць сябе правільна. Зацікаўленыя ў гэтым ня толькі мы, Беларусы, але ѹ канадскія юлады. Ходзіць гэта, каб статыстыка была праўдзівай наагул і правільнай ў нацыянальных, моўных, культурных і іншых адносінах. Толькі з праўдзівых дадзеных можна рабіць праўдзівыя высновы, якія карысна адбюцца ѹ на нашым жыцці”.

Колькі ў Канадзе жыве Беларус, афіцыйна ня ведама. Дасюль уважалася, што Беларусу ў Канадзе 45-50 тысячай. Лік гэтых, праўдадападобна, недакладны, бо за царскім і польскім часамі ў Заходній Беларусі, калі ў Беларусі выяжджалі шмат эмгрантаў, нацыянальнасць на выязжаных дакументах пісалася, а ў замежных краёх нацыянальнасць гэтых людзей реєстравалася паводзя дэяржжаўнае прыналежнасці, гэта значыць, рэспубліка або польская. Магчымы ў выніку сёлетняга перапісу жыцця Канады лік Беларусу ў гэтых краях будзе ўстаноўлены, калі не з наўкавай дакладнасцю, дык прынамсі афіцыйна.

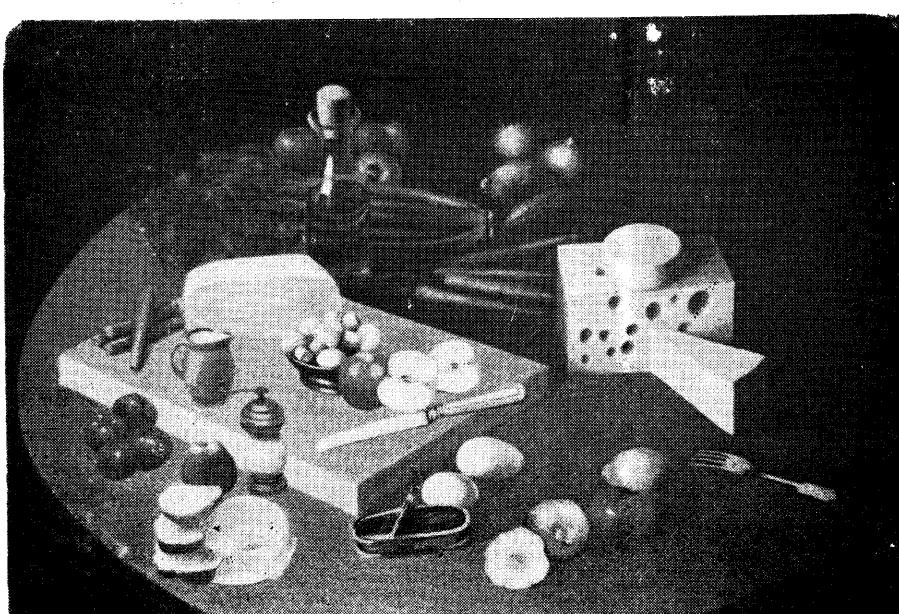
Мы наведалі таксама аўтакт у Бельгіі, адрастубранных мастаком. Гэта капліца сьв. Губэрта ў Генрі-Сан-Губэрт, недалёка ад найстарэйшага гораду Бельгіі — Тонгсес, каліху на поўнач ад Льежу. Тут бы-

Міхал Саўка-Міхальскі — Аўтапартрэт. Алейныя хварбы. 1956.

„Розныя зацікаўленыні”. Тэмпера на фоне выкладаным сярэбраным лістком. 1959.

„Натураморт”. Тэмпера на палатне. 1970.

лі знайдзены насычэнны малюнок вялікай каштоўнасці з часу на мяжы 13-14 ст. Яны паказваюць, што мастер сам пісаў хвараў, на якіх не хадзея хіба толькі бутэлькі „Зуброўкі“. Некалькі абразоў на поўгумарыстичных тэмпэрах як „Кот вучоны“. „Мядзвелі на паліваныні“ на фоне сяднявечнага пейзажу.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што стварае ўзораў на паліваныні. Ёсьць таксама ѹ яго калекцыі матарыялаў на розныя тэмпэры з мастактва, між іншым калекцыя з дымкаў адрастубранных ім аўтактаў.

Якая шкода, што наш бэльгійскі мастер цы іншыя, із сваёй прыроджанай сціпласці, нічога пра сябе ня кажа, што

